# БЎЛАЖАК МУСИҚА ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНЦИЯСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТЕАТР САНЪАТИ ЭЛЕМЕНТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ МЕТОДИКАСИ

**Турсынбаев Шыраз Рустемович**
Бухоро давлат педагогика институти мустакил изланувчиси

DOI: ***https://doi.org/10.5281/zenodo.23970305***

**Аннотация:** Мақолада бўлажак мусиқа ўқитувчиларининг касбий компетенциясини ривожлантиришда театр санъати элементларидан фойдаланиш методикаси баён этилган. Саҳнавий ҳаракат, актёрлик маҳорати, нутқ техникаси, мусиқий драматизация ва импровизация усулларининг таълим жараёнидаги аҳамияти очиб берилган. Театр элементларини мусиқий-педагогик машғулотларга интеграциялашнинг методик босқичлари таклиф этилган.

**Калит сўзлар:** актёрлик маҳорати, театр санъати, методика, мусиқа ўқитувчиси, саҳнавий ҳаракат, импровизация, касбий тайёргарлик.

**Abstract**: This article presents a methodology for using elements of theatrical art to develop the professional competencies of prospective music teachers. It explores the significance of stage movement, acting skills, speech techniques, musical dramatization, and improvisation in the educational process. Methodological stages for integrating theatrical elements into music and pedagogical training sessions are proposed.

**Keywords**: acting skills, theatrical art, methodology, music teacher, stage movement, improvisation, professional training.

## Кириш

Бўлажак мусиқа ўқитувчисини касбий фаолиятга тайёрлаш жараёнида унинг мусиқий назарий билими ва ижрочилик маҳорати билан бир қаторда, педагогик таъсир кўрсатиш қобилиятини ҳам ривожлантириш талаб этилади.

Амалиётда мусиқа ўқитувчиси ўқувчилар диққатини жалб қилиш, мусиқий асар мазмунини тушунтириш, бадиий образ яратиш ва жамоавий ижодий фаолиятни ташкил этиш каби вазифаларни бажаради.

Ушбу вазифаларни самарали амалга оширишда театр санъати элементларидан фойдаланиш муҳим методик аҳамиятга эга.

**Театр санъати элементларининг методик имкониятлари**

Театр санъати элементлари бўлажак мусиқа ўқитувчисининг касбий фаолиятида қуйидаги йўналишларда қўлланилиши мумкин:

**Биринчидан, актёрлик маҳорати.**

Актёрлик машқлари орқали талабаларда образли фикрлаш, эмоционал ифода, саҳнада ўзини тутиш ва аудитория билан психологик алоқа ўрнатиш кўникмалари ривожланади.

**Иккинчидан, саҳнавий нутқ.**

Нутқ техникаси, дикция, интонация, тембр ва овоз баландлигини бошқариш бўлажак ўқитувчининг педагогик мулоқот маданиятини такомиллаштиради.

**Учинчидан, саҳнавий ҳаракат.**

Имитация, пантомима ва пластик ҳаракатлар мусиқий асарнинг бадиий мазмунини ҳаракат орқали ифодалаш имконини беради.

**Тўртинчидан, импровизация**

Импровизация талабанинг мустақил фикрлаши, кутилмаган педагогик вазиятларга мослашиши ва ижодий ечим топиш қобилиятини ривожлантиради.

**Театр элементларидан фойдаланиш методикасининг босқичлари**

Бўлажак мусиқа ўқитувчиларининг касбий компетенциясини ривожлантиришда қуйидаги методик босқичларни таклиф этамиз:

1. **Мотивацион-тайёргарлик босқичи.**

Талабаларда театр санъатига қизиқиш уйғотиш, унинг мусиқий таълимдаги аҳамиятини тушунтириш ва ижодий фаолиятга йўналтириш амалга оширилади.

**2. Назарий-методик босқич.**

Театр педагогикасининг асосий тушунчалари, саҳнавий ифода воситалари, актёрлик маҳорати ва педагогик мулоқот усуллари ўргатилади.

**3. Амалий-ижодий босқич.**

Талабалар саҳнавий этюдлар, ролли ўйинлар, мусиқий драматизация ва импровизация машқларини бажарадилар.

**4. Касбий-ижодий фаолият босқичи.**

Талабалар театр педагогикаси элементларидан фойдаланган ҳолда мустақил мусиқий машғулотлар ва ижодий лойиҳаларни ишлаб чиқадилар.

**5. Рефлексив-баҳолаш босқичи.**

Бажарилган ишлар таҳлил қилинади, талабаларнинг ўз фаолиятига муносабати ва касбий ўсиш динамикаси баҳоланади.

**Методик машқлар намунаси**

• «Мусиқий образ» – мусиқий асар характерини ҳаракат ва мимика орқали ифодалаш.

• «Педагогик саҳна» – мусиқа дарсида юзага келиши мумкин бўлган вазиятларни саҳналаштириш.

• «Овоз ва интонация» – бир хил матнни турли эмоционал ҳолатларда ифодалаш.

• «Мусиқий импровизация» – берилган мусиқий мавзу асосида эркин ижодий чиқиш тайёрлаш.

• «Режиссёр ва ижрочи» – кичик мусиқий саҳнани мустақил ташкил этиш.

Мазкур машқлар назарий билимларни амалий фаолият билан боғлаш ва касбий кўникмаларни ривожлантиришга йўналтирилади.

## Хулоса

Театр санъати элементларидан фойдаланиш методикаси бўлажак мусиқа ўқитувчиларининг касбий тайёргарлигини такомиллаштиришда самарали восита бўлиб хизмат қилади.

Таклиф этилган босқичли методика талабаларда актёрлик маҳорати, саҳнавий нутқ, импровизация, ижодий тафаккур ва педагогик мулоқот кўникмаларини комплекс ривожлантиришга йўналтирилган.

## ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Stanislavski, K. S. *An Actor Prepares*. Theatre Arts Books, 1936.

2. Dewey, J. *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company, 1934.

3. Vygotsky, L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press, 1978.

4. Mukhitdinova, M. S. Pedagogical Practice as the Main Factor Forming the Professional Competences of the Future Music Teacher. Journal of Foreign Languages and Linguistics, 2022, 6(6), 99–106.

5. Pushkar, L. ва бошқалар. Theatrical Activity as a Way of Developing Musical-Choreographic Competence in Future Preschool and Primary School Teachers. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 2022.

6. Kazmirchuk, N. ва бошқалар. Methodological Aspects of Teacher Training for Theatrical Activities with Pupils. Society. Integration. Education, 2021.

7. Moyanov, I. J. Competence-Based Approach in Higher Musical and Professional Education. ACADEMICIA, 2022, 12(4), 42–47.

8. Nurova, R. Improvement of Mechanisms of Development of Professional Competence of Students by Means of Theater Pedagogy. Next Scientists Conferences, 2023, 1(01), 112–114.